

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

KOMUNIKAT PRASOWY nr 6/22

Luksemburg, 18 stycznia 2022 r.

Wyrok w sprawie C-261/20
Thelen Technopark Berlin

Mimo że Trybunał stwierdził już, iż przepisy niemieckie ustalające minimalne stawki wynagrodzenia za usługi architektów i inżynierów (HOAI) są sprzeczne z dyrektywą usługową, sąd krajowy rozpoznający spór pomiędzy jednostkami nie jest zobowiązany odstąpić od stosowania tego uregulowania niemieckiego wyłącznie na podstawie prawa Unii

Nie ma to jednak wpływu, po pierwsze, na możliwość odstąpienia przez ten sąd od stosowania tego uregulowania na podstawie prawa krajowego w ramach takiego sporu, a po drugie, na możliwość ewentualnego dochodzenia naprawienia szkody od państwa niemieckiego przez poszkodowanego w wyniku sprzeczności tych przepisów z prawem Unii

W 2016 r. Thelen, spółka działająca w sektorze nieruchomości, i MN, inżynier, zawali umowę o wykonanie studiów, na mocy której MN zobowiązał się do wykonania określonych świadczeń przewidzianych przez Verordnung über die Honorare für Architekten- und Ingenieurleistungen (Honorarordnung für Architekten und Ingenieure – HOAI) (niemieckie rozporządzenie z dnia 10 lipca 2013 r. w sprawie wynagrodzeń architektów i inżynierów, „HOAI”) w zamian za zapłatę wynagrodzenia ryczałtowego w wysokości 55 025 EUR.

Rok później MN rozwiązał tę umowę i rozliczył wykonane usługi w końcowej fakturze. Opierając się na przepisie HOAI¹, zgodnie z którym w odniesieniu do świadczonych przez niego usług usługodawca ma prawo do wynagrodzenia w wysokości co najmniej stawki minimalnej określonej w prawie krajowym, uwzględnivszy wpłaty już dokonane przez Thelen, MN wytoczył powództwo przed sądem żądając zapłaty pozostałej należnej kwoty w wysokości 102 934,59 EUR, czyli kwoty wyższej niż kwota uzgodniona przez strony w umowie.

Ponieważ Thelen częściowo przegrała sprawę w pierwszej i w drugiej instancji, wniosła skargę rewizyjną do Bundesgerichtshof (federalnego trybunału sprawiedliwości, Niemcy), który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie. W ramach odesłania prejudycjalnego sąd ten przypomniał, że Trybunał Sprawiedliwości stwierdził już² brak zgodności wspomnianego przepisu HOAI z przepisem dyrektywy 2006/123³ zakazującym co do istoty państwom członkowskim utrzymywania w mocy wymogów poddających wykonywanie danej działalności obowiązkowi przestrzegania przez usługodawcę minimalnych lub maksymalnych taryf, jeżeli wymogi te nie spełniają w sposób kumulatywny przesłanek niedyskryminacji, konieczności i proporcjonalności. Sąd krajowy zwrócił się zatem do Trybunału z pytaniem, czy w ramach oceny zasadności powództwa jednostki przeciwko jednostce sąd krajowy zobowiązany jest odstąpić od stosowania

¹ Paragraf 7 tego rozporządzenia wprowadza obowiązkowe stawki minimalne ustalone w widelkach przewidzianych w tym paragrafie dla usług architektów i inżynierów w zakresie planowania i nadzoru, z wyłączeniem określonych wyjątkowych przypadków, i przewiduje bezskuteczność zawartych z architektami lub inżynierami umów przewidujących stawki niższe od stawek minimalnych.

² Wyrok z dnia 4 lipca 2019 r., *Komisja/Niemcy* (C-377/17, EU:C:2019:562); postanowienie z dnia 6 lutego 2020 r., *hapeg dresden* (C-137/18, niepublikowane, EU:C:2020:84).

³ Chodzi o art. 15 ust. 1, art. 15 ust. 2 lit. g) i art. 15 ust. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz.U. 2006, L 376, s. 36, „dyrektywa usługowa”). Dokładniej rzecz ujmując, na mocy tego przepisu państwa członkowskie powinny zbadać, czy ich system prawny przewiduje wymogi, które uzależniają prowadzenie danej działalności od przestrzegania przez usługodawcę stawek minimalnych lub maksymalnych, oraz zapewnić zgodność tych wymogów z przesłankami niedyskryminacji, konieczności i proporcjonalności.

stanowiącego podstawę żądania pozwu przepisu prawa krajowego sprzecznego z dyrektywą, a konkretnie z dyrektywą usługową. W tym względzie sąd ten zauważył, że wykładnia HOAI zgodna z dyrektywą usługową nie jest możliwa w analizowanym przypadku.

Ocena Trybunału

W swoim wyroku Trybunał, w składzie wielkiej izby, orzekł, że **sąd krajowy rozpoznający spór toczący się wyłącznie między jednostkami nie jest zobowiązany, wyłącznie na mocy prawa Unii, do odstąpienia od stosowania uregulowania krajowego, które ustala, z naruszeniem art. 15 ust. 1, art. 15 ust. 2 lit. g) i art. 15 ust. 3 dyrektywy usługowej, stawki minimalne wynagrodzenia za usługi architektów i inżynierów, a także stanowi, że uzgodnienia stanowiące odstępstwo od tego uregulowania są bezskuteczne.**

Co prawda, zasada pierwszeństwa prawa Unii nakłada na wszystkie organy państw członkowskich obowiązek zapewnienia pełnej skuteczności różnych norm prawa Unii Europejskiej. Ponadto, w razie niemożności dokonania wykładni uregulowania krajowego w sposób zgodny z wymogami prawa Unii, zasada ta wymaga, by sąd krajowy, do którego należy w ramach jego właściwości stosowanie przepisów prawa Unii, zapewnił pełną ich skuteczność, w razie konieczności odstępując z własnej inicjatywy od stosowania wszelkich sprzecznych z nimi przepisów prawa krajowego, także późniejszych, bez konieczności wnoszenia o uprzednie uchylenie tych przepisów w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym i bez konieczności oczekiwania na takie uchylenie.

Niemniej jednak, **sąd krajowy nie jest zobowiązany odstąpić – wyłącznie na podstawie prawa Unii – od stosowania przepisu prawa krajowego sprzecznego z przepisem prawa Unii, jeżeli ten ostatni przepis nie wywiera bezpośredniego skutku. Pozostaje to jednak bez uszczerbku dla możliwości pominięcia przez ten sąd oraz przez każdy właściwy krajowy organ administracyjny, na podstawie prawa krajowego, każdego przepisu prawa krajowego sprzecznego z przepisem prawa Unii, który nie wywołuje takiego skutku.**

W odniesieniu do omawianej sprawy Trybunał przypomniał, że zgodnie z jego własnym orzecznictwem art. 15 ust. 1 dyrektywy usługowej może wywoływać skutek bezpośredni, ponieważ przepis ten jest wystarczająco precyzyjny, jasny i bezwarunkowy. Jednakże w omawianej sprawie przepis ten jest jako taki powoływany w sporze toczącym się pomiędzy jednostkami w celu wyłączenia stosowania sprzecznego z nim uregulowania krajowego. Konkretnie rzecz ujmując, zastosowanie art. 15 ust. 1 dyrektywy usługowej do sporu w postępowaniu przed sądem krajowym pozbawiałoby MN przysługującego mu prawa do żądania kwoty wynagrodzenia odpowiadającej minimum przewidzianemu przez rozpatrywane przepisy krajowe. Tymczasem orzecznictwo Trybunału wyklucza możliwość nadania temu przepisowi takiego skutku w ramach takiego sporu toczącego się między jednostkami.

Trybunał dodał, że zgodnie z art. 260 ust. 1 TFUE w przypadku stwierdzenia przez Trybunał uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, to państwo członkowskie jest zobowiązane do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku Trybunału, przy czym właściwe krajowe sądy i organy administracyjne mają z kolei obowiązek podjęcia wszelkich działań w celu ułatwienia osiągnięcia pełnej skuteczności prawa Unii, w tym w stosownym przypadku odstąpić od stosowania przepisu krajowego sprzecznego z tym prawem. **Jednakże wyroki stwierdzające takie uchybienia mają przede wszystkim na celu określenie obowiązków państw członkowskich w razie uchybienia przez nie ciążącym na nich zobowiązaniom, a nie przyznanie uprawnień jednostkom. Tym samym wspomniane sądy lub organy nie są zobowiązane, wyłącznie na podstawie takich wyroków, do odstąpienia od stosowania, w ramach sporu toczącego się między jednostkami, uregulowania krajowego sprzecznego z przepisem dyrektywy.**

Poszkodowany w wyniku niezgodności prawa krajowego z prawem Unii może natomiast powołać się na orzecznictwo Trybunału w celu ewentualnego uzyskania naprawienia szkody spowodowanej wspomnianą niezgodnością. Zgodnie z tym orzecznictwem do każdego

z państw członkowskich należy zapewnić, by jednostki uzyskały naprawienie szkody wyrządzonej im naruszeniem prawa Unii.

Trybunał podkreślił w tym względzie – stwierdziwszy uprzednio, że uregulowanie krajowe rozpatrywane w postępowaniu przed sądem krajowym jest niezgodne z prawem Unii, i że jego utrzymywanie w mocy stanowi tym samym uchybienie ze strony Niemiec – iż owo naruszenie prawa Unii należy uznać za w sposób oczywisty istotne w rozumieniu orzecznictwa Trybunału dotyczącego powstania odpowiedzialności pozaumownej państwa członkowskiego z tytułu naruszenia prawa Unii.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) wyroku jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia.

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793

Nagranie wideo z ogłoszenia wyroku jest dostępne przez „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 22964106.